

Studie Werkplekieren en scholenbouw

6 maart 2020

Wat vinden we belangrijk om u vandaag te vertellen?

1. Wie voerde de opdracht uit?
2. Kort: wat was de opdracht en hoe werd die aangepakt?
3. Enkele aandachtspunten uit de studie
 - Scenario's van werkplekieren
 - Organisatie van de werkplekieren
 - Structurele planning van werkplekieren
 - Aanvaarden van een individuele opdracht
 - Organisatie van werkplekieren
4. Lerend netwerk

1. Wie heeft de opdracht uitgevoerd?

Ellen Goussaert
+32 474 663 277
ellen@ingenio-grc.be

Johan Ravijts
+32 476 875 174
johan@ingenio-grc.be

2. Wat was de opdracht en hoe werd die aangepakt?

Haalbaarheidsstudie:

“Hoe kunnen relevante richtingen in het TSO, BSO, DBSO en/of leertijd ingeschakeld worden in onderhouds- en kleine renovatiewerken van schoolgebouwen op zo’n manier dat dit zowel een financieel voordeel voor scholen die werken willen laten uitvoeren als een versterking van het werkplekieren oplevert?”

Deze onderzoeksvraag werd vervolgens opgedeeld in 3 deelvragen:

- Welke **organisatorische mogelijkheden** bestaan er ten aanzien van de inschakeling van leerlingen in onderhouds- en kleine renovatiewerken in schoolgebouwen?
- Welke **scenario’s** kunnen onderscheiden worden **voor de inschakeling van leerlingen BSO/TSO/DBSO/leertijd** in onderhouds- en kleine renovatiewerken van schoolgebouwen afhankelijk van soorten werkplekieren en relevante opleidingen?
- Wat zijn per scenario **de praktische afspraken** die dienen voorzien te worden om het in de praktijk om te zetten?

Aanpak:

- Documentanalyse
- Juridisch onderzoek o.a. arbeidsrecht, mededigingsrecht, onderwijs- en administratiefrechtelijke aangelegenheden
- 7 Werksessies met TA’s en preventieadviseurs uit SO, alsook uit BuSO; directeurs uit basisscholen; PBD’s en vertegenwoordigers uit DBSO
- Identificatie van scenario’s Werkplekieren
- Evaluatie van scenario’s zowel door ons als door een panel van onderwijzers: SWOT-analyse, randvoorwaarden en afspraken, goedkope oplossing, verschillen tussen BSO/TSO/DBSO en tussen gewoon en buitengewoon onderwijs.
- Rapportering: algemene vaststellingen en aanbevelingen alsook de praktische aspecten en administratieve aangelegenheden per scenario

3. Aandachtspunten – Scenario’s van werkplekieren

De gebruikte terminologie is niet altijd duidelijk – praktijkles op verplaatsing wordt gebruikt als een containerbegrip

Omschrijving	PwC	Omzendbrief
1. Praktijkles in de didactische lokalen	Praktijkles	Praktijkles
2. Praktijkles buiten de didactische lokalen, maar binnen een eigen school, onder instructie van een vakleerkracht	Praktijkles op verplaatsing zonder fysieke verplaatsing	Praktijkles
3. Praktijkles buiten de didactische lokalen, maar in een andere school, onder instructie van een vakleerkracht	Praktijkles op verplaatsing met fysieke verplaatsing	Praktijkles op verplaatsing
4. Praktijkles buiten de didactische lokalen, onder instructie van derde	Praktijkopleiding	Praktijkles op verplaatsing onder instructie van een derde is een extramurosactiviteit.
5. Stage	Stage	Stage
6. Tewerkstelling DBSO	Tewerkstelling DBSO	Arbeidsdeelname

In de gids ...

- In sectie 5.2 van het rapport wordt voor elk scenario van werkplekieren een fiche opgenomen met de kenmerken van het scenario, specifieke elementen over de aansprakelijkheden en praktische aspecten.
- Naast de fiche wordt in deze sectie meer uitleg gegeven en worden de sterktes en zwaktes van elk scenario opgesomd.
- In sectie 6 wordt een tabel opgenomen waarin de verschillende scenario’s met elkaar worden vergeleken over alle onderzochte aspecten.

5.2.1. Scenario 1: Praktijkles op verplaatsing bij een instelling van hetzelfde schoolbestuur of vestigingsplaats van de dienstverlenende school

- Leerlingen van het secundair onderwijs (zowel TSO/ESO/DBSO als BuSO) in overeenstemming met het curriculum.
- Op de eigen of andere school (secundair en niet-secundair school).
- Binnen de schooluren.
- Overeenkomst tussen dienstverlenende en -ontvangende school (aanbevolen, niet verplicht).
- Gereedschap en materiaal te voorzien door de dienstontvangende of dienstverlenende school.
- Geen vergoeding te betalen aan de leerling. Facturatie voor gemaakte kosten (ingeval van verschillende aanbestedende overheden).

Aansprakelijkheden
Toezichhouder: de leraar van de leerlingen

Dienstverlenende school

- Strafrechtelijk aansprakelijk.
- Administratiefrechtelijk aansprakelijk.
- Aansprakelijk voor de kwaliteit van de werken en leveringen.
- Verantwoordelijk voor zowel foutieve plaatsing als foutieve productie en ontwerp.

Voor alle betrokkenen gelden de regels van regres inzake burgerrechtelijke aansprakelijkheid voor anderzins gedrag en voor eigen gedrag.

Praktische aspecten

Dienstontvangende school

- Moet zich verzekeren voor schade berokkend door hun eigen leerlingen.
- Informeert dienstverlenende school over de eigen veiligheidsmaatregelen.
- Past de wet van overheidsopdrachten toe, tenzij de uitvoering gebeurt door een instelling van eenzelfde aanbestedende overheid.

Dienstverlenende school

- Voert een risicoanalyse uit.
- Gezondheidsstoezicht is afhankelijk van het resultaat van de risicoanalyse.
- Moet zich verzekeren voor schade berokkend door de leerling, door gebruik van gebrekkig materiaal en diensten.
- Sluit een verzekering af voor de vakleraar (burgerlijke aansprakelijkheid en rechtsbijstand).
- Ongevallen op weg van of naar school gedekt door de schoolpolis.
- Ongevallen ten gevolge van arbeid van leerlingen op verplaatsing, gedekt door schoolpolis.

3. Aandachtspunten – Structurele planning van werkplekieren

Indien **werkplekieren structureel deel dient uit te maken van het leerprogramma** dient er een betere matching tussen vraag en aanbod, lokaal te worden georganiseerd

1. Visie van de school – engagement van de school voor het gebruik van deze leervorm

- Doel, voordelen en uitdagingen
- Erkenning van de gevolgen op de planning, roostering, opleiding van leraren, flexibiliteit van en naar leerkrachten toe, schoolorganisatie en onderwijsprocessen, schoolcultuur, ...
- Betrekken van algemeen vormende vakken
- Gedragenheid zoeken bij het lerarenkorps

- **Dus:** Maak een visie op school- en op afdelingsniveau

2. Visie van de vakgroep – Welke leervormen gebruiken we voor het aanleren van iedere competentie?

- Vakgroep kiest de leervormen om de te bereiken competenties aan te leren (vaktechnische/vaardigheden/attitudes)
- Duidelijke omschrijving van de te bereiken competenties om te bepalen met welke leervorm deze het best behaald kunnen worden
- Hoe wordt geëvalueerd of de competenties werden bereikt, ook diegene die met werkplekieren werden bereikt.
- Leerplancontinuüm over de verschillende leerjaren
- Op zoek naar geschikte projecten om de te verwerven competenties te verwerven
- Alternatief indien geen projecten worden gevonden of indien niet alle leerlingen kunnen deelnemen
- Welke soort projecten of diensten kunnen aan dienstontvangende scholen worden aangeboden?
- Zijn er naast de leervorm andere redenen voor werkplekieren: bvb realiseren van bijkomende inkomsten

- **Dus:** Maak een vakgroepvisie of pas de vakgroepvisie aan zodat werkplekieren hierin een plaats krijgt.

3. Aandachtspunten – Structurele planning van werkplekieren

3. De jaarlijkse planning – in april-mei van schooljaar x-1

- Matching van vraag en aanbod dient tijdig en wellicht lokaal te worden georganiseerd – platform?
- Tijdigheid is van belang omwille van de te bereiken consistentie in het leerplan en om praktische afspraken te kunnen maken
- Nadelen: Lesurenpakket is op dat ogenblik nog niet finaal en dienstontvangende scholen hebben veelal nog geen zicht op de onderhouds- en herstellingsactiviteiten voor schooljaar x.
- **Dus:** Structureel inbedden van werkplekieren in de leerplannen vergt jaarlijkse voorbereiding van de dienstverlenende scholen en tijdige planning van de uit te voeren werkzaamheden bij de dienstontvangende scholen.

4. Sensibilisering van de vraag

- Opmaken van een lijst van typische projecten die zouden kunnen worden uitgevoerd.
- Deze lijst gebruiken om collega directies uit te leggen wat mogelijk is (maakt het mogelijk om de vraag concreter te stellen)
- Leg aan potentiële dienstontvangers uit wat anders is wanneer zijn of haar project wordt uitgevoerd door leerlingen en niet door een derde dienstverlener
- Spreek over wet overheidsopdrachten (indien van toepassing), over verzekeringen, verantwoordelijkheden, ...
- Vaak is de aarzeling niet over de kwaliteit van de diensten maar over de doorlooptijd, planning,
- De dienstontvangende school dient de omstandigheden goed uit te leggen en aan te geven wanneer de werken zouden kunnen worden uitgevoerd en wanneer ze klaar dienen te zijn.
- **Dus:** Gezien vele collega directies niet goed weten wanneer en waarvoor ze beroep kunnen doen om met dienstverlenende scholen aan de slag te gaan voor onderhoud- en herstellingswerken aan hun infrastructuur dienen dienstverlenende scholen werk te maken van deze toelichting. Ze zullen vaak faciliterend moeten optreden.

3. Aandachtspunten – Aanvaarden van een individuele opdracht

Om te beoordelen of een **individuele aanvraag kan worden aanvaard** hebben we een vragenlijst gemaakt die helpt bij het aanvaardingsproces van de dienstverlenende school. Deze (niet-exhaustieve) lijst bestaat uit **15 vragen**.

1. Welke competenties kunnen de leerlingen verwerven door de uitvoering van de aangevraagde opdracht?
2. Welke competenties dienen reeds verworven te zijn alvorens met de opdracht werkplekleren kan worden gestart?
3. Kunnen door de opdracht de beoogde competenties van alle leerlingen van de klas worden gerealiseerd en zo niet, hoe gaat men de competenties bij de anderen realiseren?
4. Hoe kan men leerlingen in de voorliggende opdracht effectief begeleiden en evalueren?
5. Stemt de opdrachtschrijving overeen met de reële vraag?
6. Stemmen de risico's verbonden met de dienstverlening overeen met de risico's en aansprakelijkheden die de dienstverlenende school en haar inrichtende macht bereid zijn te nemen (de zgn. risicoappetijt)?
7. Zijn de werkomstandigheden op de werkplek van dien aard dat de werken veilig kunnen worden uitgevoerd?
8. Heeft de school, de vakgroep, de vakleerkracht de nodige competenties om de opdracht te plannen, te begeleiden en met de leerlingen tot een goed einde te brengen?
9. Is het benodigde gereedschap en materiaal beschikbaar op het moment dat de opdracht zal worden uitgevoerd?
10. Is de werkplek bereikbaar?
11. Kan de opdracht worden uitgevoerd tijdens de lessen?
12. Betrekken we andere groepen, andere vakgebieden bij de opdracht?
13. Kan er een financiële overeenkomst gevonden worden tussen de partijen?
14. Zijn de vereiste verzekeringen in orde?
15. Kan men de nodige onderlinge afspraken maken?

3. Aandachtspunten – Organiseren van werkplekieren

Uit de werkgroepen is gebleken...

1. Op zoek naar geschikte opdrachten en organiseren van deze projecten gebeurt door de **vakleerkrachten, vakgroepleden, TA, TAC, directies**. Het vraagt **vaak creativiteit en extra tijd**.
2. De manier waarop de **financiering** van onderwijs gebeurt en de manier waarop personeel ter beschikking wordt gesteld is vooral **afgestemd op lestijden en minder op activiteiten** die door leraren, vakgroepleden, TA of TAC rond de lestijden dienen te worden georganiseerd.
3. Het is **geen evidentie** om sommige scenario's van werkplekieren te integreren binnen de leeromgeving.

Aanbeveling:

Wanneer de overheid de leervorm werkplekieren wenst te laten uitbreiden, dient ze over **een passend financieringsmechanisme** na te denken, al dan niet budget neutraal.

3. Aandachtspunten – Organiseren van werkplekieren

4. Onwetendheid bij vakleerkrachten omtrent aansprakelijkheden:

- Aarzeling bij vakleerkrachten om tijd te investeren in de organisatie van projecten werkplekieren.
- Bang van persoonlijke gevolgen in geval van onvoorziene omstandigheden, fouten, ongevallen en schade.

5. Omschrijving van stages en werkplekierenprojecten laten geen aansluiting toe met de te verwerven competenties:

Verdere ondersteuning van de vakleerkrachten in de manier waarop ze projecten omschrijven, de relatie leggen met de te verwerven competenties, begeleiding van de projecten organiseren en de manier waarop ze het gehele traject documenteren, conform de kwaliteitsverwachtingen.

Aanbeveling:

- Alle leerkrachten van vakgroepen waarvoor werkplekieren een interessante leervorm zou kunnen zijn, dienen beter **geïnformeerd** te worden **over de mogelijkheden, de ondersteuning** die school hen zal bieden **en de aansprakelijkheden** die er zijn. Deze transparantie kan leerkrachten motiveren om met werkplekieren aan de slag te gaan.
- **Schooldirecties en vakgroepen dienen leerkrachten te ondersteunen** in de manier waarop projecten werkplekieren worden **geformaliseerd en geïntegreerd in het leerplan**, met inbegrip van de manier waarop **de evaluaties** gebeuren.

4. Lerend netwerk

Informatie delen werkt inspirerend.

- Onze werksessies werden positief onthaald door de deelnemers: Ze konden ervaringen met werkpleklers uitwisselen en vragen stellen. Ze stelden vast dat ze niet de enige waren die met bepaalde problemen worstelden.
- Sommigen waren vragende partij om aan dergelijke lerende netwerken recurrent te kunnen deelnemen.

Aanbeveling:

We begrijpen dat het Departement Onderwijs en Vorming vandaag een lerend netwerk start. U zal zich kunnen registreren om hieraan deel te nemen.